

Pedagogisch klimaat, sociale veiligheid, burgerschap en integratie

OBS F.H. Jansenius de Vries
Westervalge 5
9989 EB Warffum
0595 - 422330
www.janseniusdevries.nl
obsjanseniusdevries@lauwerseneems.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Pedagogisch klimaat en de sociale veiligheid, burgerschap en integratie	4
3. Doelen pedagogisch klimaat, sociale veiligheid, burgerschap en integratie	8
4. Beleid: De huidige situatie, zo doen we het	9
5. Beleidsvoornemens	20
6. Evaluatie en borging	21

Bijlagen

Bijlage 1:	Pestprotocol
Bijlage 2:	Vertrouwenspersoon
Bijlage 3:	Incidentenregistratie
Bijlage 4:	Domeinen democratie, participatie en identiteit
Bijlage 5:	Voorbeelden van gedrag passend bij onze kapstokregels
Bijlage 6:	Meldcode
Bijlage 7:	Gouden weken
Bijlage 8:	Protocol verbaal en/of fysiek geweld

1 Inleiding

In dit document beschrijven we het beleid van de school ten aanzien van de domeinen pedagogisch klimaat, sociale veiligheid, burgerschap en integratie. Om op een planmatige wijze gestalte te geven aan bovenstaande zal dit document tevens gebruikt worden als borging- en evaluatie instrument.

Voor een goede ontwikkeling is een goed pedagogisch klimaat en sociale veiligheid nodig. Om zich te ontwikkelen tot burgers die actief deelnemen aan de maatschappij moeten we kinderen de gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van vaardigheden. Kennis van de maatschappij en kennis van ontwikkelingen op allerlei gebieden behoren tot de bagage die we de leerlingen meegeven om te participeren.

Bevordering van burgerschap en integratie is belangrijk omdat de betrokkenheid tussen burgers onderling en burgers en de overheid is afgenomen. De opdracht aan scholen om actief burgerschap en sociale integratie te bevorderen is in de wet vastgelegd:

Het onderwijs:

- a. Gaat er mede van uit dat de kinderen opgroeien in een pluriforme samenleving.
- b. Is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie.
- c. Is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennis maken met verschillende culturen en achtergronden van leeftijdgenoten.

2 Pedagogisch klimaat en de sociale veiligheid, burgerschap en integratie

Uit de identiteit, de missie en de visie van de school blijkt dat het pedagogisch klimaat, alsmede burgerschapszin en integratie belangrijk speerpunten zijn en dat daar veel zorg en aandacht voor is en moet zijn.

De F.H. Jansenius de Vriesschool is een openbare basisschool. Dat betekent voor ons dat wij actief vorm geven aan de kenmerken van openbaar onderwijs, te weten:

- *Algemene toegankelijkheid*
Onze school is toegankelijk voor alle leerlingen, ongeacht godsdienst of levensbeschouwing. Op deze gronden weigeren wij principieel geen leerlingen.
- *Actieve pluriformiteit*
In ons onderwijs schenken wij op respectvolle wijze aandacht aan de verscheidenheid levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden in de Nederlandse samenleving.
- *Non-discriminatie*
Iedere vorm van discriminatie op grond van godsdienst, levensbeschouwing maar ook op grond van cultuur, sekse, etniciteit, persoonskenmerken, sociale status, huidskleur en seksuele geaardheid wijzen wij af en voeren daarin een actief beleid naar kinderen en ouders.

Wij creëren een schoolklimaat waarin een ieder zich veilig voelt en aanvaard weet. De belangrijkste voorwaarde om tot ontwikkeling te komen is veiligheid. Wij proberen, binnen onze mogelijkheden, het gebouw, het terrein en wat erop en erin is, zo goed mogelijk in te richten. Daarnaast benaderen de leerkrachten de kinderen zo, dat het zelfvertrouwen van kinderen wordt gestimuleerd.

Dit komt naar voren in:

- Het houden van kind- en groepsgesprekken
- Aandacht geven aan en stimuleren van positief gedrag
- Adequaat optreden van leerkrachten bij ongewenst gedrag
- Serieus omgaan met klachten / wensen van kinderen
- Bewust aandacht besteden aan sociale vaardigheden

Wij vinden het van groot belang om leerlingen goed voor te bereiden op onze snel veranderende maatschappij. Ons onderwijs is daarom ook altijd in beweging. 'OBS Jansenius de Vries geeft je de ruimte om je talenten te ontwikkelen'. Bij ons op school mag je zijn wie je bent en krijg je de ruimte om je zo volledig mogelijk te ontwikkelen, passend binnen jouw eigen mogelijkheden. Wij zijn een school waar leerlingen gezien worden. Onze leerlingen krijgen passend en kwalitatief goed onderwijs in een veilige en positieve omgeving. Het pedagogisch en didactisch handelen is onze primaire taak. Bij ons ontwikkelen de leerlingen kennis, verantwoordelijkheidsbesef en sociale weerbaarheid. Daarnaast stimuleren we zelfstandigheid, samenwerking en creativiteit.

Wij hebben als doel om de ingeslagen weg van ontwikkeling door te zetten. Ons doel is om ervoor te zorgen dat leerlingen met plezier naar school blijven gaan, waar leerlingen worden gezien en gehoord en iedereen zich veilig voelt. We willen dat de leerlingen worden voorbereid op de huidige maatschappij, en de vaardigheden meekrijgen die daarvoor nodig zijn. We willen in de toekomst een steeds meer doorgaande lijn door de school creëren voor de leerlingen, waarbij we een gezamenlijke werkwijze hebben wat betreft didactiek, organisatie, structuur en duidelijkheid.

Wij zetten in op de basisvaardigheden: rekenen, begrijpend lezen, technisch lezen, taal en spelling. Jaarlijks stellen wij een vakgebied centraal waar we dieper *in* duiken en waarbinnen we gaan voor

onderwijsverbetering. Onze lessen worden aangeboden via een vaste structuur. Het observatie-instrument van L&E, met zijn negen indicatoren voor goed onderwijs, biedt een vaste omlijning van ons handelen.

1. Pedagogisch handelen (omgang met elkaar): ondersteuning, veiligheid, uitdaging.
2. Effectief benutten onderwijstijd.
3. Taakgerichte werksfeer.
4. Activerende directe instructie.
5. Strategieën voor denken en leren.
6. Systematisch volgen van vorderingen.
7. Afstemming instructie en verwerking.
8. Leerlingen zijn actief betrokken.
9. Verantwoordelijkheid leerlingen voor organisatie en proces.

Streefdoel

We willen ernaartoe werken dat onze leerlingen steeds meer 'eigenaarschap' ontwikkelen en zich verantwoordelijk voelen voor wat ze leren en doen. De betrokkenheid van de leerlingen wordt hierdoor steeds meer vergroot. Om dit te bereiken zijn goede didactische vaardigheden (geven van feedback en passende instructies) van de leerkrachten nodig en ook een interessante en uitdagende leeromgeving.

Ook is de ontwikkeling op andere gebieden belangrijk, denk aan: creativiteit, kritisch denken, probleemoplossende vaardigheden, communiceren, samenwerken, digitale geletterdheid, sociale en culturele vaardigheden en zelfregulering.

Kernwaarden

Onze missie is 'geeft je de ruimte om je talenten te ontwikkelen'. Goed onderwijs is gebaseerd op samen gedragen waarden. De volgende kernwaarden zijn voor ons team en voor onze school richtinggevend voor de dagelijkse onderwijspraktijk:

- Veiligheid & vertrouwen;
- Kennis en vaardigheden;
- Samenwerken en zelfstandigheid;
- Brede ontwikkeling.

Veiligheid & Vertrouwen

Voor een optimale ontwikkeling is een veilige schoolomgeving noodzakelijk. Wij bieden deze veilige omgeving voor onze leerlingen. Het sociaal-emotioneel welbevinden heeft onze voortdurende zorg en aandacht. Geborgenheid is een woord die past bij ons als school. Wij hechten veel waarde aan het vertrouwen binnen de school: leerlingen krijgen ons vertrouwen.

Wij vinden het belangrijk dat leerlingen met plezier naar school gaan. Vanuit plezier in het werken en omgaan met elkaar, ontwikkelen kinderen nieuwe vaardigheden. Binnen onze school heerst veel rust en werken de leerlingen met de leerkrachten met duidelijke structuren.

Kennis & vaardigheden

Wij zetten in op een stevige basis, goed onderwijs in de basisvaardigheden: 'gewoon' goed onderwijs. Wij houden rekening met verschillen tussen leerlingen. Leerlingen worden niet afgestemd op het onderwijs, maar wij stemmen ons onderwijsaanbod, waar nodig én mogelijk is, af op de leerlingen. Dat komt het meest tot uiting in de instructie en in de verwerking van de leerstof. Leren houdt voor ons meer in dan het opslaan van kennis. Leren heeft te maken met de ontwikkeling van vaardigheden, maar ook met het leren hanteren van oplossingsmethoden, met het leren ontwikkelen en toepassen van denk- en leerstrategieën. Wij proberen deze executieve functies van onze leerlingen zo goed mogelijk te ontwikkelen. ICT gebruiken wij in dit geheel als middel en niet als doel.

Samenwerken & zelfstandigheid

Samen ben je nooit alleen, leren doe je samen. Samen met de leerkracht en samen met andere leerlingen. In onze school leren we van- en met elkaar. Hoe doet de ander het? Kan de ander mij helpen en kan ik de ander helpen? In onze combinatiegroepen wordt er veel samengewerkt. Dit geeft erkenning en waardering naar elkaar. Ook leren we leerlingen te reflecteren op het eigen handelen en in wat je wel goed kunt en (nog) niet zo goed kunt. Zo weten kinderen waar hun ontwikkelpunten liggen. De samenwerking met ouders is voor ons belangrijk. Wij nemen de driehoek ouders-leerling-school als uitgangspunt om samen te zorgen voor een optimale ontwikkeling van onze leerlingen.

Brede ontwikkeling

Ieder kind is uniek, en daarom bieden wij een breed aanbod aan onze leerlingen. Het onderwijs op onze school is daarom niet alleen gericht op kennisoverdracht. Wij streven een brede ontwikkeling na waarbij verstandelijke ontwikkeling zoveel mogelijk hand in hand gaat met de emotionele ontwikkeling, de ontwikkeling van de creativiteit en de ontwikkeling van sociale, culturele en lichamelijke vaardigheden. Daarom gaan wij er regelmatig op uit, bieden wij gymlessen aan die gegeven worden door vakleerkrachten, wordt er HVO en GVO aangeboden door ervaren externe leerkrachten én werken wij met een muziekdocent samen.

Pedagogisch klimaat en sociale veiligheid

Een goed pedagogisch klimaat kenmerkt zich door veiligheid en vertrouwen. Voorwaarden om te leren en ontwikkelen. Er zijn zes uitgangspunten voor een pedagogisch klimaat:

1. Emotionele steun en sensitieve responsiviteit.
2. Autonomie en ruimte.
3. Structureren en grenzen stellen.
4. Informatie geven en uitleggen.
5. Begeleiden van interacties tussen kinderen.
6. Stimuleren en ondersteunen van interacties tussen kind, ouders en school.

Een aantal feiten *(gebaseerd op diverse wetenschappelijke onderzoeken uit de jeugdzorg)*:

- Kinderen brengen een groot deel van de tijd door in een groep.
- Een open groepsklimaat heeft een positieve invloed op succes.
- Vier punten die van groot belang zijn voor een goed leefklimaat:
De responsiviteit van de leerkracht, de mate van het gevoel hebben iets te leren, structuur en de onderlinge relatie tussen kinderen.

Kinderen in een negatief groepsklimaat vervelen zich vaak, missen perspectief en voelen zich niet veilig. Extreem strenge of onduidelijke en onvoorspelbare regels, geen vertrouwen en aandacht krijgen, klachten die niet serieus genomen worden en leraren die zich niet aan de regels houden zijn van zeer grote invloed op het leefklimaat. In de kern gaat het om drie pedagogische aspecten. We willen veiligheid en ondersteuning bieden, ruimte scheppen voor leren en ontwikkeling en regels en grenzen stellen. Hier komt bij dat er aandacht nodig is voor de interacties tussen kinderen.

Samenwerken

Samenwerken vindt plaats tussen alle geledingen.

- Tussen de kinderen. We stimuleren maatjesleren, coöperatieve werkvormen, tutoeren en duo-leren, zowel in de groep als groepsoverstijgend;
- Tussen leraar en leerling;

- Tussen de teamleden. We maken gebruik van de expertise van de teamleden en zetten hun talenten gericht in. Vakmanschap wordt herkend en erkend en teamleden worden gestimuleerd hun vakmanschap te verhogen;
- Tussen teamleden en ouders. We vragen van ouders onderwijsondersteunend gedrag door het steunen, sturen en stimuleren van hun kinderen. Talenten en vakmanschap van ouders zetten we in voor het verrijken van ons onderwijs. We informeren ouders over de ontwikkeling van hun kinderen. We zijn samen verantwoordelijk voor het leren en ontwikkelen; educatief partnerschap.

Actief burgerschapsvorming en sociale integratie

Bevordering van burgerschap en integratie is belangrijk omdat de betrokkenheid tussen burgers onderling en burgers en de overheid is afgenomen. De opdracht aan scholen om actief burgerschap en sociale integratie te bevorderen is in de wet vastgelegd:

- d. Het onderwijs gaat er mede van uit dat de kinderen opgroeien in een pluriforme samenleving.
- e. Het onderwijs is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie.
- f. Het onderwijs is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennis maken met verschillende culturen en achtergronden van leeftijdgenoten.

Actief burgerschapsvorming en sociale integratie kunnen worden verdeeld in drie domeinen: democratie, participatie en identiteit¹.

- Democratie omvat zowel de grondbeginselen en hoe die in het dagelijkse leven worden toegepast, als de staatsrechtelijke aspecten.
- Participatie is een kenmerk van de democratische grondhouding en betreft het actief deelnemen aan het verbeteren van de omgeving.
- Identiteit gaat over de wisselwerking tussen persoon en omgeving en hoe persoonlijke opvattingen bepalend zijn voor het gericht zijn op de gemeenschap.

---

¹ Bijlage 1 Houdingen, vaardigheden, kennis- democratie, participatie, identiteit.

3 Doelen pedagogisch klimaat, sociale veiligheid, burgerschap en integratie

Wij hebben als school allereerst algemene doelen. Hieronder verstaan we doelen die gebed zijn in de dagelijkse praktijk van de school en tot uiting komen in gedrag en houding.

- Een schoolklimaat, waarin een ieder zich veilig voelt en aanvaard weet. *Jij doet er toe!*
- Actief vorm geven aan de kenmerken van openbaar onderwijs: algemene toegankelijkheid, actieve pluriformiteit en non-discriminatie.
- Aansluiten bij individuele ontwikkel- en leerbehoeften.
- Talenten stimuleren.
- Vaardigheden leren om nu en in de toekomst deel te nemen en bij te dragen aan de maatschappij.
- Samenwerking tussen kinderen, leerlingen en leerkrachten, maar ook tussen leerkrachten onderling en ouders en leerkrachten.
- Vormgeven van en aan de gezamenlijk gedragen waarden: verbondenheid, authenticiteit, talent, vakmanschap en passie.

Naast algemene doelen hebben wij ook school specifieke doelen. Voor onze school hebben we de volgende specifieke doelen bepaald, na teamgesprekken, raadpleging ouders en gesprekken met de MR. Tevens zijn de ontwikkelingen op het gebied van het onderwijs en in de maatschappij leidend geweest voor het bepalen van de doelen.

- Wij willen een meer doorgaande lijn binnen de sociaal emotionele vorming. Wij onderzoeken of er een methode is die past bij onze manier van werken en kan helpen om nóg meer eenheid in de school te krijgen.
- Eigenaarschap van leerlingen vergroten door in gesprek te gaan met onze leerlingen. Hoe betrekken we onze leerlingen bij álle lessen? Hoe vergroten wij het eigenaarschap van onze leerlingen? De werken en leerhouding van de leerlingen op school verbeteren door hier structureel aandacht voor te hebben en door het aanleren van de juiste werkhouding. Daarbij heeft iedere leerling zijn eigen portfolio. Dit portfolio groeit mee met de ontwikkelingen op school. Ons doel is dat onze leerlingen hun eigenaarschap vergroten op hun eigen leren door de bewustwording van denk- en doestappen toe te passen
- Wij willen dat er effectief geregistreerd wordt door leerkrachten en interventies gegeven worden op niveau. Leerkrachten kunnen hun aanbod, instructie en verwerking daardoor steeds beter afstemmen. Zo leren we onze leerling steeds beter kennen.
- Specifieke aandacht voor media wijsheid. Dit noemen we hier apart, gezien de snelle ontwikkelingen op dit gebied. Denk hierbij aan het inzetten op het verwerven van informatie, feiten en emoties scheiden, een eigen mening vormen en de gevolgen overzien van bepaalde acties op bijvoorbeeld sociale media. We werken aan de digitale geletterdheid van onze leerlingen. Een leerlijn en werkwijze implementeren in ons dagelijks onderwijs is ons doel. We proberen dit zo veel mogelijk te implementeren, geïntegreerd binnen de basisvakken.

4 De huidige situatie

Om een goed en verantwoord beleid te voeren is het noodzakelijk ook een goed inzicht te hebben in de huidige situatie; zowel op leerling-, groeps-, schoolniveau en in de beleving van leerlingen, leerkrachten en ouders. In willekeurige volgorde geven we hier onder aan hoe wij inzicht in de huidige situatie verwerven. Opvallende zaken die belangrijk zijn slaan we op in ons leerlingvolgsysteem ParnasSys. Uiteraard worden dit soort zaken ook besproken. Dit kan zowel in één op één-gesprekken tussen intern begeleider, schoolleider of leerkracht. Het kan ook in teamverband of met externe instanties. Ook worden, indien gewenst of nodig, ouders betrokken.

ZIEN!

Zien is een expertsysteem dat de leerkracht helpt bij het bevorderen van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Dit is een instrument voor het in beeld brengen van gedragsleerlingvolg- en hulpsysteem. Er wordt gebruik gemaakt van zeven dimensies die informatie geven over de ondersteuningsbehoeften van de groep en/of individuele leerlingen. De zeven dimensies zijn: welbevinden, betrokkenheid, inlevingsvermogen, sociale flexibiliteit, sociaal initiatief, impulsbeheersing en sociale autonomie. Zien bevat handige functionaliteiten. Het is een webbased systeem, heeft een goede inhoudelijke helpdesk en betreft de ouders in het proces. Met behulp van zien brengen we de sociale veiligheid in beeld. Aan de hand van observaties vullen de leerkrachten het registratiesysteem in en kunnen ze bepalen of er specifieke acties op leerling- en/of groepsniveau nodig zijn. We bespreken de uitslagen hiervan teambreed.

Driestar

Driestar is een leerlingvolgsysteem voor de sociaal- emotionele ontwikkeling bij de kleuters. Dit systeem helpt ons om de sociaal emotionele ontwikkeling van kinderen systematisch in beeld te brengen.

Klassenbezoeken

Jaarlijks worden er meerdere keren klassenbezoeken afgelegd door de directeur en de intern begeleider, maar wordt er ook door collega's bij elkaar gekeken. Deze bezoeken leveren veel gegevens op. Voor deze bezoeken heeft L&E een kijkwijzer pedagogisch handelen ontwikkeld.

In grote lijnen heerst er in alle groepen een vriendelijk, duidelijk en respectvol pedagogisch klimaat. De meeste leerkrachten zijn zich bewust van hun handelen en staan open voor feedback. De structuur van de lessen is bij nagenoeg alle leerkrachten helder en duidelijk. Bij de helft van de leerkrachten zijn mooie voorbeelden van samenwerkend leren te zien: betekenisvol en met hoge effectiviteit. Deze leerkrachten zouden hun collega's kunnen ondersteunen in het zetten van verdere stappen op dit gebied. Ook vallen een aantal leerkrachten op door hun bovenmatig heldere, rustige, duidelijke en betrokken manier van lesgeven.

Inspectie

Tijdens een inspectiebezoek wordt er gekeken naar het schoolklimaat en de bevordering van de burgerschap en de sociale integratie. De inspectie heeft de Jansenus de Vries in februari 2020 bezocht. Het ging om een themaonderzoek 'didactisch handelen', met de nadruk op de taakgerichte werksfeer, het geven van feedback aan leerlingen en de actieve betrokkenheid. Naar aanleiding van deze bezoeken aan verschillende Nederlandse scholen, brengt de inspectie een 'Stand van het onderwijs' uit. Voorafgaand aan dit bezoek is de school in beeld gebracht door onder andere het afleggen van klassenbezoeken.

De school heeft de eigen kwaliteit goed in beeld en weet waar haar pluspunten en ontwikkelmogelijkheden liggen. De school en de inspectie zijn dit dan ook met elkaar eens. Er heerst een fijne sfeer in de school, met rust, een duidelijke structuur en een fijne omgang met elkaar. Er wordt binnen de school niet consequent gewerkt met effectieve instructies. Hier kan meer winst uit gehaald worden. Denk aan effectieve werkvormen en het evalueren van de lessen op verschillende niveaus. In de ene groep is dit meer zichtbaar dan in de andere groep.

Daarnaast wordt gezien dat wij bezig zijn met het borgen van afspraken en dat wij hier verder over in gesprek kunnen gaan, om te zorgen voor steeds meer doorgaande lijn. Het geven van feedback is in de ene klas inhoudelijker dan in de andere groep. Er wordt afgesloten met dat wij samen als team een hele hoop kennis en vaardigheden in huis hebben en dat meer samen mogen delen om bovenstaande doelen te bereiken.

Interne audit

Schoolbestuur Lauwers en Eems neemt deel aan het provinciale auditteam. Scholen kunnen een audit aanvragen bij dit team óf het kan aangevraagd worden door de directie. Er wordt dan onderzocht en gekeken naar het pedagogisch klimaat, de kwaliteitszorg, de opbrengsten, zorg en begeleiding en leerkrachtvaardigheden.

Tevredenheidsonderzoek

Een keer per vier jaar wordt op alle scholen van L&E een tevredenheidsonderzoek uitgevoerd onder leerlingen, leerkrachten en ouders. Het instrument bestaat uit vier vragenlijsten (één voor leerlingen, één voor ouders, één voor medewerkers en één voor het management). Met behulp van de vragenlijsten kan de kwaliteitsperceptie van de ouders, leerlingen en medewerkers in kaart worden gebracht. De resultaten van de vragenlijsten dienen als basis om de dialoog aan te gaan, zowel intern als extern. Intern dienen de resultaten als input voor een gesprek over de ambities van de school en/of het schoolbestuur en in hoeverre erin geslaagd wordt om deze ambities te realiseren, met andere woorden: welke aantoonbare resultaten en opbrengsten tot stand worden gebracht. Extern kunnen de resultaten worden gebruikt om de dialoog aan te gaan met de belanghebbenden (stakeholders) over de ambities, de maatschappelijke opdracht, de rol van de school in de omgeving en het afleggen van (horizontale) verantwoording.

Naast het tevredenheidsonderzoek vragen wij ouders jaarlijks om feedback m.b.t. de school.

Zelfevaluatie

In 2018 is er, net als op alle scholen van Lauwer en Eems, een zelfevaluatie uitgevoerd. Een zelfevaluatie dat dient als vliegwiel voor de kwaliteitsontwikkeling en zorgt voor reflectie binnen het team

De zelfevaluatie houdt in dat het team systematisch informatie verzamelt om het eigen functioneren te beoordelen. Op basis hiervan worden onderbouwde beslissingen ter verbetering genomen. De zelfevaluatie is een krachtig instrument waarmee om binnen de school te werken aan duurzame ontwikkeling van de onderwijskwaliteit. Hoe sterker een school is in het evalueren van het onderwijs, hoe groter de kans dat wij uit onze leerlingen halen wat erin zit.

Een zorgevaluatie wordt gebruikt als middel voor ontwikkeling. Zelfevaluatie draagt ook bij tot de verankering van verbeteringen. De Zelfevaluatie markeert een moment van onderzoek en reflectie. Doen we de dingen zoals we die hebben afgesproken? Wat gaat goed, wat kan beter? Zelfevaluatie geeft inzicht in de sterke punten en de ontwikkelmogelijkheden van de school en heeft een positieve invloed op de professionele cultuur. Om van de zelfevaluatie een gezamenlijke verantwoordelijkheid te maken, worden teamleden eigenaar van een bepaald onderwerp.

Functioneringsgesprekken

Tijdens het jaarlijkse functioneringsgesprek tussen leerkracht en de directeur is welzijn en welbevinden een vast item. Wij gebruiken hierbij vaste formats van waaruit we het gesprek aan gaan. Deze zijn te vinden in de online omgeving van L&E.

Collegiale ondersteuning

Collegiale ondersteuning, het elkaar informeren en op de hoogte houden van gebeurtenissen op school en in het leven van een kind is belangrijk. Om te komen tot een professionele cultuur waar leerkrachten van en met elkaar leren is één van onze speerpunten. Vertrouwen in elkaar om te kunnen delen is hierbij een voorwaarde. We kijken naar elkaars talenten, zodat leerkrachten kunnen stralen en de ander kan leren. Kijken bij elkaar in de klas staan bij ons op school nog in de kinderschoenen en zal meer gebruikt kunnen worden.

RI&E

Eens per vier jaar wordt er een risico-inventarisatie en –evaluatie uitgevoerd. Deze RI&E is de basis van een het arbobeleid en zorgt dat risico's in de scholen t.a.v. veiligheid, gezondheid en welbevinden in beeld worden gebracht en dat er plan voor wordt gemaakt om maatregelen op te stellen. Ook is er een zogenaamde preventiemedewerker op bestuursniveau. De laatste RI&E is afgenomen in oktober 2021.

Observaties en gesprekken

Dagelijkse observaties en gesprekken zijn een belangrijk instrument om inzicht te krijgen in de gevoelens en de beleving van de kinderen, de leerkrachten en de ouders. Daarnaast zijn de dagelijkse observaties en kindgesprekken een belangrijk instrument om hier inzicht in te krijgen. Deze gegevens kunnen dienen om kinderen beter te begrijpen en te helpen, evenals het gevoel van veiligheid en vergroten. Zie ook 'Driestar' en 'Zien!'.

Samenwerking

Ouders en leerkrachten werken samen ten behoeve van de ontwikkeling van het kind. Wij zien dit als waardevolle schakel en zetten dan ook in op de driehoek ouder - leerkracht - leerling. Ieder vanuit de eigen expertise en rol. Naast de informele gesprekken zijn er jaarlijks minimaal drie oudergesprekken over de ontwikkeling en de vorderingen van het kind. Indien gewenst kunnen ouders altijd een afspraak maken voor een gesprek.

Waarden

Goed onderwijs is gebaseerd op gezamenlijk gedragen waarden. Onze kernwaarden zijn veiligheid en vertrouwen, kennis en vaardigheden, samenwerken en zelfstandigheid en als laatste brede ontwikkeling. Wij geven deze waarden in ons dagelijks handelen vorm door elkaar hierop te bevragen en feedback te geven.

Voorbeeldfunctie

Wij zijn ons bewust van onze voorbeeldfunctie. Ons gedrag op het plein, in de school, tijdens uitstapjes e.d. wordt (ongemerkt) geregistreerd door de kinderen. Ook ons gedrag onderling wordt opgemerkt. Een visie op sociale veiligheid en welzijn, die gedragen wordt door alle teamleden, wordt uitgestraald in woord en gebaar. De toon van de leerkracht is belangrijk, evenals de woordkeus.

Verantwoordelijkheid

Ieder teamlid voelt zich verantwoordelijk voor de sfeer op school. We zijn er om toezicht te houden, tonen belangstelling en maken samen plezier. We accepteren en waarderen het unieke van ieder mens en stimuleren de kinderen tot een dergelijke grondhouding.

Bevestiging

Door bevestigende feedback en complimenten stimuleren we de kinderen om gewenst gedrag te vertonen. Tevens geven we daarmee een impuls aan het zelfvertrouwen van de kinderen. Prijzen kan klassikaal; dit kan stimulerend werken voor de andere kinderen. Prijzen kan verbaal, maar ook non- verbaal (knipoojje, de duim omhoog).

Aandacht

Door kinderen positieve aandacht te schenken, zal er minder de behoefte zijn om op een negatieve wijze de aandacht te vragen. Eén van onze afspraken is dat we voor schooltijd actief aanwezig zijn in het lokaal. Even een praatje maken, een compliment. Bij binnenkomst staan we bij de deur en begroeten ieder kind.

Leerlingenraad

Acht leerlingen uit groep 5 t/m 8 vormen de kinderraad. De kinderraad komt meerdere keren per schooljaar bijeen. Een leerkracht begeleidt de raad. De raad overlegt over zaken betreffende de klas, de school, het gebouw, de sfeer enz. De kinderen brengen zelf de onderwerpen in. Samen willen we hieraan werken. De kinderen worden gehoord en hun stem telt.

Acties, voortvloeiend uit dit overleg, worden teruggekoppeld naar het team. De raad mag ook gevraagd en ongevraagd advies geven aan de schoolleiding.

Schoolregels

Daar waar mensen bij elkaar zijn is het belangrijk afspraken te maken hoe we met elkaar en met onze omgeving omgaan. We hebben geen vaste lijst met regels. Om kinderen eigenaar te maken van onze afspraken, maken we die regels samen met de kinderen.

De basis van onze schoolregels (ook wel kapstokregels) zijn de volgende:

- ✓ Als het rustig is, kunnen we beter werken.
- ✓ We helpen elkaar als het kan en mag.
- ✓ Voor groot en klein zullen we aardig zijn.
- ✓ De school is een wandelgebied, daar rennen we niet.
- ✓ We zullen goed voor onze spullen zorgen dan zijn ze weer te gebruiken, morgen.

Voorbeelden van gedrag passend bij deze regels staan in de bijlage. Deze regels zijn geen strak keurslijf. De kinderen moeten binnen deze regels op eigen wijze (leren) functioneren. Als kinderen zich niet aan afspraken houden, worden ze daarop aangesproken. De afspraken zijn ook bedoeld om pestgedrag te voorkomen of het pesten vroegtijdig aan te pakken. Aan het begin van het schooljaar worden de afspraken gemaakt en in het lokaal opgehangen. Het opstellen van de schoolregels en klassenregels maakt deel uit van de gouden weken.

Gouden weken en zilveren weken

Het begin van het schooljaar is een belangrijke periode. De sociale setting begint min of meer opnieuw. In de eerste weken wordt de groep gevormd en worden de normen bepaald. De hiërarchische structuur verschuift altijd iets in een nieuw schooljaar. Bepaalde kinderen blijken iets dominanter, een enkel kind heeft de groep verlaten of is er aan toegevoegd. Deze gouden weken zijn voor de leerkrachten belangrijk om een stevige basis te leggen voor een goed pedagogisch klimaat en om extra aandacht te besteden aan de groepsvorming, het samenwerken en het welzijn van alle leerlingen.

Op onze school wordt in de eerste weken extra aandacht besteed aan dit proces gedurende de gouden weken. Na de kerstvakantie zijn er de zilveren weken, waarbij er nogmaals aandacht is voor de groepsprocessen in de klas.

Actief burgerschap

Om actief burgerschap te bereiken moeten kinderen leren verantwoordelijkheid te dragen voor zichzelf en elkaar, tolerantie voor anderen en respect voor andere meningen op te brengen en principes zoals rechtvaardigheid te hanteren. Daarom is het belangrijk 'sociale competenties' op school structureel in het onderwijsprogramma in te bouwen. Wij gebruiken hiervoor geen vaste methode, maar halen onze informatie en lessen uit verschillende hoeken. Ook tijdens de reguliere lessen wordt aandacht gegeven aan Burgerschap. Tijdens de kringgesprekken worden situaties besproken en verhelderd. Het is goed dat kinderen hun eigen grenzen leren kennen en verleggen, steeds rekening houdend met de ander.

Actualiteit en maatschappij

Dagelijks kijken groep 5 t/m 8 het korte Jeugdjournaal. Actuele onderwerpen die zo nodig en/ of indien gewenst verder worden toegelicht door de leerkracht en besproken met de kinderen. Tevens wordt er met elkaar gesproken over de 'stelling van de dag'. Dit is mening vormend en gaat over een actueel onderwerp.

Spreekbeurten en werkstukken

In groep 5 t/m 8 worden spreekbeurten gehouden. Alle kinderen maken de keus voor een onderwerp. Werkstukken worden gemaakt n.a.v. een project in de klas, volgens bepaalde afspraken.

Wereld oriënterende vakken

Het aanbod in de lessen aardrijkskunde, geschiedenis, natuur, verkeer en godsdienst is, naast alles wat hierboven staat beschreven, dekkend voor de kerndoelen 'Oriëntatie op jezelf en de wereld'. In alle groepen werken we volgens de principes en leerlijnen van Naut- Meander- Brandaan. In deze aanpak maken kinderen samen met de leerkracht keuzes voor zowel inhoud als uitwerking. Ieder jaar hebben we schoolbreed een gezamenlijk project. Gedurende een week besteden we dan naast de basisvaardigheden veel aandacht aan een onderwerp.

Maatschappelijke betrokkenheid

Wij vinden dat we de leerlingen ook moeten meegeven dat het goed is om iets voor anderen te betekenen en ze bewust te maken dat er mensen in onze maatschappij zijn die wellicht hulp nodig hebben. Daarom doen we jaarlijks mee aan de actie Kinderpostzegels. In onze hal staat een bak, waarin doppen gespaard kunnen worden, de opbrengst komt ten goede aan de Vereniging voor opleiding Blinden- Geleide- Honden. Incidenteel doen we ook aan wisselende andere acties mee. Dit kan zijn op initiatief van ouders, leerkrachten of leerlingen.

GVO en HVO

Vanaf groep 5 kan er gekozen worden voor godsdienstlessen of het humanistisch vormingsonderwijs. Beide vakken worden één keer per week gegeven. Ieder schooljaar kan deze keuze opnieuw gemaakt worden. Ook is het mogelijk om geen van beide te volgen. De kinderen krijgen dan een ander programma.

In de godsdienstlessen op maken kinderen kennis met de verschillende godsdienstige tradities en leren ze respect te hebben voor de verschillende manieren waarop mensen denken en geloven. In de HVO-lessen leren ze nadenken over begrippen als vrijheid, vriendschap, liefde, goed en kwaad, waar en onwaar, mooi en lelijk en ontwikkelen daar hun opvattingen over.

Cultuureducatie

Onze school heeft haar eigen cultuureducatieplan met een breed aanbod aan activiteiten voor de kinderen van alle leerjaren. Hiertoe horen ook excursies naar musea en instellingen voor kunst en cultuur, maar ook bijvoorbeeld deelname aan de kunstkerk in Warffum. In ons Plan Cultuuronderwijs worden de visie, de doelen en de activiteiten beschreven. Er is een actief beleid voor het vinden van subsidies. Jaarlijks wordt in Warffum Op Roakeldais georganiseerd, een internationaal dansfestijn. Er is een programma voor de leerlingen, waaraan wij deelnemen.

Muziek

Jaarlijks krijgen onze leerlingen muziekles van een vakleerkracht vanuit Cultuurcentrum Hogeland. Naast dat muziek goed is voor de ontwikkeling van kinderen, zien we dit ook als samenwerking met verenigingen en instanties uit de omgeving.

Expressie

De expressie activiteiten bestaan o.a. uit taalexpressie, bijvoorbeeld het schrijven van een opstel en poëzie, maar ook spel en drama. Je leren uiten is, naast het beheersen van de basisvaardigheden, belangrijk. Wanneer aan een optreden in het openbaar, spreken in een grotere groep is één van de doelstellingen die wij

spelenderwijs willen realiseren door o.a. spreekbeurten, boekbesprekingen etc. De leerlingen van de onderbouw bespreken bijvoorbeeld het weer en presenteren dat in de kring. Tekenen en handvaardigheid komen in ruime mate zo veel mogelijk geïntegreerd aan bod. Allerlei technieken en materialen komen aan de orde. Bij creatieve uitingen van de leerlingen is niet alleen het eindproduct, maar ook het proces belangrijk. Rond de feestdagen worden er diverse creatieve activiteiten georganiseerd. De school werkt met verschillende bronnen voor deze lessen, maar gebruikt ook ideeën van internet.

De leerlingen van groep 8 voeren aan het einde van hun schoolloopbaan een eindmusical op. Dit in de vorm van een musical of film. In samenwerking met de Wonderboom wordt iets moois gecreëerd.

Mediawijsheid

Er worden regelmatig lessen mediawijsheid gegeven in alle groepen. De lessen komen vanuit het online platform 'Basicly'. Tijdens deze lessen leren onze leerlingen om te gaan met sociale media, de computer, privacy, de waarheid, wat wel/niet doen en mogelijke gevolgen, etc. Ons doel is om het steeds meer te integreren in ons dagelijks onderwijs. Het moet deel worden van het basisprogramma.

Pesten

Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer leerlingen bewust proberen een andere leerling, fysiek, verbaal of psychologische schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld. Pesten hoort tot de meer omvattende categorie "sociale onveiligheid", daartoe behoren ook fysieke en verbale agressie, discriminatie en andere incidentensoorten. Pesten onderscheidt zich van die incidentensoorten, omdat het indringende en langdurige gevolgen kan hebben voor met name de gepeste, maar ook voor de pester, omstanders en de leerprestaties en sfeer op school².

De lijn op onze school is dat we t.a.v. pesten als school werken aan preventie, tijdig signaleren, adequaat ingrijpen, nazorg en monitoring. Door te werken aan een positief klimaat met een heldere structuur en afspraken werken we er aan pesten te voorkomen. Tegelijkertijd weten we dat pesten overal voorkomt. Daarom blijven we elke dag werken aan dit goede en veilige klimaat en zijn we scherp op signalen die kunnen wijzen op onveilige en pestsituaties. Mocht pesten worden gesignaleerd dan gebruiken we het zogenaamde Pestprotocol. Deze is te vinden in de bijlage.

Calamiteiten

In geval van calamiteiten, bijvoorbeeld brand, is er een ontruimingsplan opgesteld. Minimaal twee keer per jaar wordt er een ontruimingsoefening gedaan. Het ontruimingsplan wordt jaarlijks tijdens de startvergadering besproken.

---

² Definitie pesten Nederlands Jeugd Instituut

Incidenten

Iedereen wordt geacht zich aan de schoolregels te houden. Indien een kind een afspraak niet nakomt of overtreedt, wordt het daar op aangesproken. Daarbij houden we uiteraard rekening met leeftijd, situatie en de gebeurtenis. We kunnen ook met een kind of een groep kinderen in gesprek gaan.

Kinderen leren van fouten of (onbedoeld) gedrag en moeten mogelijkheden worden geboden te leren.

Kinderen moeten binnen deze regels op eigen wijze leren functioneren.

Bij incidenten wordt er door de leerkracht een notitie in ParnasSys gemaakt, met een beschrijving van het incident en de afspraken. Bij zeer ernstige incidenten (dit ter beoordeling van de schoolleiding) wordt het incident geregistreerd in het incidentenregistratieformulier. Incidenten zijn gedragingen op het gebied van pesten, geweld, vernieling, seksuele intimidatie en discriminatie. De schoolleiding is verantwoordelijk voor de incidentenregistratie.

Incidenten, die geregistreerd worden en de daaruit volgende acties:

- ✓ Weglopen van school onder schooltijd: informeren van de ouders, gesprek met de leerling.
Overleg met ouders over eventuele maatregelen;
- ✓ Pesten: zie hierboven;
- ✓ Lichamelijk geweld: gesprek met de leerling en indien nodig (ter beoordeling van leerkracht/intern begeleider en directeur) de ouders informeren;
- ✓ Vernieling: gesprek met de leerling, de ouders informeren. Bij geringe bedragen een waarschuwing. De tweede keer of hogere bedragen: vergoeden van de vernielde spullen i.o.m. de ouders;
- ✓ Seksuele intimidatie: gesprek met de leerling en de ouders informeren. Mogelijke consequentie één keer uitsluiten van de situatie waarin het gedrag plaats vond.

In het jaarverslag wordt melding gemaakt van de ernstige incidenten die op school zijn voorgekomen. Deze ernstige incidenten die als dusdanig worden geregistreerd worden met het team besproken. De medezeggenschapsraad, die ook het jaarverslag bespreekt, wordt hierbij betrokken.

Indien een leerling vaak (meerdere keren per dag) ongewenst gedrag vertoont, worden de ouders op de hoogte gesteld en wordt getracht om tot een gezamenlijke aanpak te komen. Eventueel wordt, indien i.o.m. ouders door de school of door de ouders, deskundige hulp ingeroepen.

Bij bepaalde conflictsituatie kunnen we een gesprekskaart gebruiken. Dit helpt kinderen en hun ouders om inzicht te geven in hun eigen gedrag of situatie. De volgende onderdelen komen aan bod op deze kaart: doel, geschiedenis, besprekpunten en afspraken. De gesprekskaart bespreken we altijd met ouders en kinderen.

Schorsen en verwijderen

Bij een zeer ernstige overtreding of herhaaldelijk overtreden van de regels, bestaat de mogelijkheid dat een leerling geschorst wordt. Gelukkig komt deze maatregel binnen L&E zelden voor. Toch kan de schoolleiding in het uiterste geval een leerling een time out (tijdelijk de toegang tot school ontzeggen) geven of voor verwijdering (definitief de toegang ontzeggen) voordragen aan de directeur-bestuurder primair onderwijs. Dit protocol treedt in werking als er sprake is van ernstig ongewenst gedrag door een leerling, waarbij psychisch en of lichamelijk letsel aan derden is toegebracht. Er worden drie vormen van maatregelen genomen:

- Time-out
- Schorsing
- Verwijdering

Incidenten kunnen dusdanig erg zijn (denk aan geweld), herhaaldelijk terugkeren of een grote impact hebben op kinderen/leerkrachten, dat er tot een schorsing moet worden overgegaan. Dit zal gebeuren op voorstel van de directeur en schriftelijk worden bevestigd aan de ouders. Hiervoor is een protocol opgesteld op bestuurs- en samenwerkingsniveau van Passend Onderwijs. In de centrale schoolgids staat hierover meer informatie.

Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld

Iedere professional die werkt met kinderen of volwassenen moet van het ministerie werken met de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. We werken met een stappenplan dat zorgvuldig handelen bij vermoedens van huiselijk geweld en mishandeling ondersteunt. Uitgangspunt is dat huiselijk geweld en kindermishandeling strafbaar zijn en moeten worden gemeld. De meldcode beschrijft in vijf stappen wat professionals moeten doen bij vermoedens van geweld.

Stap 1: In kaart brengen van signalen.

Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van het AMHK, CJG, Veilig Thuis.

Stap 3: Gesprek met de ouder(s) en/of jeugdige

Stap 4: Wegen van het risico, aard, ernst van het geweld of de kindermishandeling.

Stap 5: Beslissen: zelf hulp organiseren of melden bij Veilig Thuis / SHG.

De verantwoordelijkheid voor het juist handelen naar de geest en letter van de meldcode berust bij de directeur van de school, altijd in nauwe samenwerking met de intern begeleider. Bij een melding wordt de eerst leidinggevende en/of directeur-bestuurder op de hoogte gebracht.

Klachtenregeling

In iedere organisatie kan het voorkomen dat er, ondanks voorzorgsmaatregelen, klachten zijn. Daarom heeft ons schoolbestuur een klachtenregeling. Ons schoolbestuur is aangesloten bij een landelijke klachtencommissie. Een klacht over sociale veiligheid hoort in eerste instantie bij de leerkracht. Indien dit niet naar tevredenheid wordt opgelost, dan wordt de vertrouwenspersoon betrokken. Dit kan ook in een situatie waarbij de leerkracht steun nodig heeft. Een goede en heldere communicatie is een rode draad in het behandelen en afhandelen van klachten. De volledige klachtenregeling staat beschreven in de schoolgids.

In eerste instantie zijn de vertrouwenspersonen de directeur en/of de intern begeleider. Dit kan in een situatie wanneer de leerkracht steun nodig heeft, maar kan ook gelden voor een ouder of een kind. Leerlingen, leerkrachten en ouders kunnen bij deze persoon terecht met vragen en/of klachten.

Indien er bij een of beide 'partijen' onvrede blijft bestaan, of het proces niet optimaal verloopt, wordt de directeur ingeseind, die handelend op kan treden.

Indien dit ook niet tot een bevredigende oplossing leidt, kan de directeur bestuurder worden ingeschakeld.

Ouders kunnen een klacht indienen bij de vertrouwenspersonen van L&E of bij de Landelijke Klachten Commissie. Opgemerkt dient te worden dat klachten die daar komen vooral over communicatie rond incidenten gaan en niet over incidenten zelf. Dus een goede en heldere communicatie is een rode draad in het behandelen en afhandelen van klachten.

Vertrouwenspersoon L&E

Binnen L&E zijn twee vertrouwenspersonen; mevrouw Nienhuis en meneer Visser.

De drie hoofdtaken van de vertrouwenspersoon binnen L&E zijn:

1. Opvang, ondersteuning en begeleiding van de klager. Hem of haar helpen tevens helpen wegen te wijzen om de klacht gehoord en opgelost te krijgen. Ook kan de vertrouwenspersoon helpen bij het herstellen van relaties.
2. Voorlichting geven over de functie én over vormen van ongewenst gedrag en daar nodig of gewenst preventieve activiteiten organiseren gericht op voorkomen van ongewenst gedrag en onveiligheid.
3. Beleidsadvies geven aan directie/bestuur van de school gericht op de bevordering van de sociale veiligheid.

5   **Beleidsvoornemens**

Het huidige beleid willen we voortzetten. Daarnaast hebben we enkele aanvullingen:

- Inzicht in de beleving van leerkrachten en leerlingen
Leerkrachten doen minimaal één keer per twee jaar mee aan het tevredenheidsonderzoek en hebben minimaal twee keer per drie jaar een functioneringsgesprek. De ouders doen één keer per twee jaar mee aan het tevredenheids-onderzoek. Audits, klassenbezoeken en gesprekken leveren ook veel informatie op.
- Uitvoeren zelfevaluatie.
Het verder ontwikkelen van zelfevaluaties op een breed terrein. Dit willen we nader uitwerken en zal worden begeleid in samenwerking met andere schoolleiders, directeuren en de directeur bestuurder.
- Herijken en schrijven van het Cultuurplan in 2022.
- Ontwikkeling van het portfolio, waarbij de visie en ontwikkeling van de school leidend zijn voor de stappen die hierin te zetten zijn.
- Onderzoeken van een passende methode voor de sociaal emotionele ontwikkeling van onze leerlingen.
- Aandacht voor de vaardigheden samenwerking, communicatie, ICT-geletterdheid, sociale en culturele vaardigheden, creativiteit, probleemoplossend vermogen en kritisch denken. Dit verweven in de dagelijkse praktijk op school.
- Door gebruik te maken van de omgeving verrijken we ons onderwijs. We vergroten onze samenwerking met CBS de Rank en KindH in de nieuwe huisvestingslocatie.

Evaluatie en borging

Huidige situatie	Wat	Frequentie	Borging	Vindplaats
	ZIEN (observatie)	Jaarlijks	Toetskalender	Zorgwijzer
	Klassenbezoeken	3x per jaar	Jaarplanning	Handboek L&E
	Inspectie	1x per vier jaar	-	-
	Audit	1x per vier jaar	Meerjarenplan	Handboek L&E
	Tevredenheidsonderzoek	1x per twee jaar	Meerjarenplan	Handboek L&E
	Functioneringsgesprekken	Jaarlijks	Jaarplanning	Handboek L&E
	Samenwerking met ouders (oudergesprekken)	Regulier 4x per jaar én op verzoek	Jaarplanning	ParnasSys
	Observaties, gesprekken en collegiale ondersteuning	Dagelijks	-	-
	RI&E	1x per vier jaar	Meerjarenplan	Handboek L&E
	Waarden, voorbeeldfunctie, verantwoordelijkheid, bevestiging en aandacht	Dagelijks	-	Schoolgids
	Schoolregels	Dagelijks	Jaarplanning	Kwaliteitskaart
	Leerlingenraad	1x twee maand	Jaarplanning	Schoolgids
	Gouden weken	Jaarlijks	Jaarplanning	Schoolgids
	GVO/HVO	Wekelijks	Lesrooster	Schoolgids
	Spreekbeurt & Werkstuk	1x per jaar	Lesrooster	Kwaliteitskaart
	Jeugdjournaal	Dagelijks	Lesrooster	-
	Goede doelen (o.a. Kinderpostzegels)	Jaarlijks	Jaarplanning	-
	Wereldoriëntatie	Wekelijks	Lesrooster	Kwaliteitskaart
	Op Roakeldais	Jaarlijks	Jaarplanning	Schoolgids
	Lessen mediawijsheid	1x per 2 weken	Jaarplanning	Kwaliteitskaart
	Muzieklessen	1x per week	Jaarplanning	-
	Vertrouwenspersoon	Indien nodig	-	Schoolgids
	Meldcode	Indien nodig	-	SOP
	Protocol verbaal, fysiek geweld	Indien nodig	-	Handboek L&E

	Klachtenregeling	Indien nodig	-	Schoolgids
	Incidentenregistratie	Indien nodig	-	ParnasSys
	Protocol schorsing, verwijdering	Indien nodig	nvt	Schoolgids
	Ontruiming oefenen	2x per jaar	Jaarplanning	Kwaliteitskaart
Voornemens	Wat	Wie	Wanneer	Vindplaats
	Onderzoek passende methode ten aanzien van de sociaal-emotionele ontwikkeling	Gehele team	2022	-
	Afspraken rondom jeugdjournaal, spreekbeurt, werkstuk beschrijven	Bovenbouw	2022	Kwaliteitskaart WO
	Verder ontwikkelen van het portfolio / rapport	Gehele team	2021 - 2022	Kwaliteitskaart
	Digitale geletterdheid integreren in het dagelijks programma	Gehele team	2021 - 2022	Kwaliteitskaart ICT
	Herijken van het cultuurplan	Coordinator	2022	Cultuurplan
	Zelfevaluatie	Directeur en IB	2022	Handboek L&E

Bijlagen

Een aantal belangrijke documenten, die genoemd worden, staan in onze online omgeving. Denk aan de 'kijkwijzer pedagogisch handelen', formulieren rondom functioneringsgesprekken, de RI&E en het ontruimingsplan. Alles is uiteraard in te zien. Een aantal bijlagen voegen wij toe ter informatie:

- Bijlage 1: Pestprotocol
- Bijlage 2: Vertrouwenspersoon
- Bijlage 3: Incidentenregistratie
- Bijlage 4: Domeinen democratie, participatie en identiteit
- Bijlage 5: Voorbeelden van gedrag passend bij onze kapstokregels
- Bijlage 6: Meldcode
- Bijlage 7: Gouden weken
- Bijlage 8: Protocol verbaal en/of fysiek geweld

Bijlage 1: Pestprotocol

Alle leerlingen moeten zich in hun basisschoolperiode vrij en veilig kunnen voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen leerlingen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar de Jansenius de Vriesschool gaan. Toch komt pesten helaas op iedere school voor. Het is een probleem dat we op school serieus aanpakken. Een pestprotocol alleen is niet voldoende om een eind te maken aan het pest-probleem. Het is beter het onderwerp regelmatig aan de orde te laten komen zodat het ook preventief kan werken.

Belangrijke informatie vooraf rondom pesten:

- Het pesten moet als probleem gezien worden door alle betrokkenen (leerling, leerkracht, ouders)
- School moet proberen pestproblemen te voorkomen. Pesten moet bespreekbaar worden gemaakt.
- Als pesten optreedt moeten leerkrachten en ouders stelling nemen.
- Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak.
- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of niet het gewenste resultaat oplevert dan is de inschakeling van een vertrouwenspersoon nodig. Op school is een vertrouwenspersoon aanwezig.

Voorbeelden van pesten:

- Altijd bijnaam noemen, nooit de naam van de leerling
- Een klasgenoot telkens de schuld geven
- Beledigen
- Isoleren / buitensluiten
- Buiten school opwachten
- Slaan of schoppen
- Spullen afpakken, verstoppen, vernielen
- Bedreigen
- Schelden en schreeuwen.

Oorzaken van het pesten kunnen zijn:

- Problematische thuissituatie
- Buitengesloten voelen
- Voortdurend in een niet passende rol geduwd worden
- Voortdurende strijd om macht in de klas
- Zich minder voelen dan de rest

De belangrijkste voorwaarde om tot ontwikkeling te komen is veiligheid. Kinderen moeten zich geborgen en thuis voelen op de school. Wij proberen, binnen onze mogelijkheden, het gebouw, het terrein en wat erop en erin is, zo goed mogelijk in te richten. Daarnaast benaderen de leerkrachten de kinderen zo, dat het zelfvertrouwen van kinderen wordt gestimuleerd. Dit komt naar voren in:

- Het houden van groepsgesprekken.
- Adequaatt optreden van leerkrachten bij ongewenst gedrag.
- Aandacht geven aan en stimuleren van positief gedrag.
- Serieus omgaan met klachten van kinderen.
- Bewust aandacht besteden aan sociale vaardigheden.

In de school zijn duidelijke regels en afspraken. Deze zijn nodig om alles goed te laten verlopen en om kinderen structuur en helderheid te bieden. Deze regels zijn geen strak keurslijf. De kinderen moeten binnen deze regels op eigen wijze (leren) werken en functioneren. Als kinderen zich niet aan de bekende afspraken houden worden ze daar op aan gesproken. Naast schoolregels (de zogenaamde kapstokregels) worden er per groep afspraken gemaakt samen met de kinderen. Dit zijn afspraken over hoe je met elkaar omgaat. Ze zijn bedoeld om een klimaat van veiligheid te scheppen en om pestgedrag te voorkomen of vroegtijdig aan te pakken.

Bij de kapstokregels staan 3 regels centraal die alles omvatten:

- Voor groot en klein zullen we aardig zijn.
- We zullen goed voor onze spullen zorgen, dan zijn ze weer te gebruiken morgen.
- Binnen is een wandelgebied, daar rennen we dus niet.

Door het zorgvuldig met de regels om te gaan willen we de leerlingen bewust maken van hun houding ten aanzien van de materialen en de anderen om zich heen.

Belangrijke deelregels:

- Doe niets bij een ander kind wat jezelf niet prettig vindt.
- Kom niet aan de ander als een ander dat niet wil.
- Vraag, voordat je aan andermans spullen zit.
- Gebruik de naam van de leerling.
- Ben je kwaad, probeer pratend een oplossing te vinden. Lukt dat niet ga naar de meester of de juf.
- Luister naar elkaar.
- Vertel gerust als er iets gebeurt dat je niet prettig vindt of wat onprettig of gevaarlijk is voor de ander.
- Praat met de leerkracht, je ouders, je vrienden als je gepest wordt.
- Hoe iemand eruit ziet is niet belangrijk, wel hoe iemand met anderen omgaat.
- Nieuwe leerlingen zijn welkom en worden vriendelijk en open ontvangen.

Is er toch sprake van pesten?

Aanpak van ruzies en pestgedrag in vier stappen:

1. Stap 1: De leerlingen proberen het probleem zelf op te lossen.
2. Stap 2: De leerlingen komen er niet uit en zoeken hulp bij de leerkrachten.
3. Stap 3: De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderinggesprek en probeert samen de ruzie of pesterij op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. Bij herhaling van pesterijen/ ruzies tussen dezelfde leerlingen volgen sancties.
4. Stap 4: Bij herhaaldelijke ruzie/pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een bestraffend gesprek met de leerling die pest/ruzie maakt. De fases van bestraffen treden in werking. Ouders worden geïnformeerd.

Als er pestgedrag is vastgesteld en stap 1 t/m 4 leveren geen positief resultaat op, dan komen de volgende strafmaatregelen aan de orde.

De leerkracht neemt duidelijk een stelling in. De straf is opgebouwd in 5 fasen, afhankelijk hoe lang de pester door blijft gaan met het pestgedrag en geen verbetering vertoont.

Fase 1:

Gesprek (bewustwording wat een gepest kind wordt aangedaan). Afspraken maken met de pester over gedragsverandering (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden). Dit bespreken met de ouders en team. Bewaren in het leerlingendossier. Een of meerdere pauzes binnen blijven. Nablijven tot alle kinderen naar huis zijn vertrokken. Een schriftelijke opdracht (bijv. over de toedracht en de rol in het pestprobleem)

Fase 2:

Vervolggesprek met de ouders/verzorgers, als voorgaande acties op niets uitlopen. Aan de ouders/verzorgers wordt nadrukkelijk gevraagd mee te werken om een eind aan het probleem te maken. Voor jongere kinderen kan het heen en weerschriftje worden gehanteerd.

Fase 3:

Bij aanhoudend pestgedrag wordt deskundige hulp ingeschakeld (GGD, schoolbegeleiding).

Fase 4:

Er kan voor worden gekozen binnen de school een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden.

Fase 5:

In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden.

Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan is de inschakeling van een vertrouwenspersoon nodig/mogelijk. De vertrouwenspersoon kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en adviseren.

Begeleiding van een kind dat gepest wordt:

- Medeleven tonen, luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest.
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat hij/zij doet voor, na en tijdens het pesten.
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling laten inzien dat je ook op een andere manier kunt reageren. Zoeken en oefenen van een andere reactie.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van het kind benadrukken.
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter durft op te stellen.
- Praten met de ouders (mits het kind dat wil!).
- Het gepeste kind niet overbeschermen en teveel in een uitzonderingspositie zetten t.o.v. de rest van de groep, waardoor het pesten zou kunnen toenemen.

Begeleiding van de pester:

- Door er over te praten zoeken naar de oorzaken van het pesten/de ruzie.
- Laten inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor het slachtoffer.
- Excuses laten aanbieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten het slachtoffer heeft.
- Kind leren niet meteen kwaad te worden, leren beheersen, de 'stop-eerst-even- nadenken-houding'.
- Prijzen als het kind zich aan de regels houdt en/of een andere/betere manier van reageren toont.
- Gesprek met ouders, elkaar informeren en overleggen. Hoe komt dit kind tot pesten?
- Zoeken van een sport/club waar het kind leert samenwerken.
- Inschakelen hulp: sociale vaardigheidstraining, jeugdzorg, huisarts etc.

Ouders van gepeste kinderen:

- Blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten op straat gebeurt, kunt u het best contact opnemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het best direct met de leerkracht bespreken.
- Door complimentjes kan het zelfrespect van uw kind vergroot worden.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- Werk samen met de school, maar houdt grenzen in de gaten, uw grenzen en ook die van school. Het is niet de bedoeling dat u op school komt om eigenhandig een probleem voor uw kind op te lossen.

Ouders van pesters:

- Neem het probleem serieus en probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het een ander aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem en beloon het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de aanpak van school staat.

Alle ouders:

- Neem ouders van gepeste kinderen serieus.
- Stimuleer uw kind om op een vriendelijke manier met anderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem en beloon het goede gedrag.

- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind om voor anderen op te komen. Leer uw kind om voor zichzelf op te komen op een niet gewelddadige manier.

Bijlage 2: Vertrouwenspersoon

Als het met de leerkracht, schoolleiding of directeur-bestuurder niet lukt om een verschil van mening bij te leggen of een klacht op te lossen, is het mogelijk de kwestie voor te leggen aan een vertrouwenspersoon. De inhoud van die gesprekken is uiteraard vertrouwelijk. Bij Lauwers en Eems zijn twee vertrouwenspersonen die kunnen bijstaan en adviseren:

- De heer R. Visser, Winsum, telefoon 06 - 14158207
- Mevrouw L. Nienhuis, Eenrum, telefoon 06 - 22659676

Voor onze scholen geldt dat we borg staan voor een veilig pedagogisch klimaat voor de kinderen. Maar ook voor ouders/verzorgers en ons personeel willen we graag een organisatie zijn, waarin je je gehoord voelt en er rekening wordt gehouden met eventuele klachten of wensen.

Natuurlijk is er dan een formeel wettelijk kader, zoals de Wet op het primair Onderwijs of de Wet medezeggenschap op scholen, waarop we kunnen terugvallen. Maar wij vinden het belangrijk dat ouders/verzorgers en ons personeel gehoord kunnen worden zonder dat we meteen in allerlei formele procedures met elkaar belanden. Die procedures zijn er niet voor niets, soms kan het niet anders dan die toe te passen, maar daar waar mogelijk staan we voor een oplossing van problemen die recht doet aan de open verhoudingen die we binnen onze scholen wensen.

Klagen en vertrouwenspersonen

We klagen allemaal wel eens in schoolverband. Omdat je het gevoel hebt dat een leerkracht je kind onheus bejegend heeft of omdat je collega of leidinggevende weinig aandacht lijkt te hebben voor een probleem waarmee je worstelt. Zijn de onderlinge verhoudingen open en veilig, dan bespreek je dat soort onvrede natuurlijk onder elkaar en los je dat op. Maar soms zie je daar als een berg tegenop of kom je er maar niet goed door. Je wilt graag serieus genomen worden, maar zit er helemaal niet op te wachten om via een formele klacht je gelijk te halen. Dat zet de onderlinge verhoudingen namelijk meteen op scherp en je wilt gewoon goed door een deur kunnen met elkaar. Wat kun je nu het beste doen?

In dat geval is een beroep op een van de vertrouwenspersonen gewenst. Zij kunnen je een luisterend oor bieden en samen met jou nagaan op welke wijze je het beste met je onvrede kunt omgaan. Zo mogelijk brengt de vertrouwenspersoon een open gesprek tot stand met degene die je onvrede heeft gewekt. De vertrouwenspersoon waakt er dan voor dat je vanuit je onvrede serieus genomen wordt en kan eventuele misverstanden helpen uit de weg te ruimen. Tien tegen één vind je dan samen een goede oplossing. Soms is dat een kwestie van even de koppen bij elkaar steken, soms heeft het wat meer tijd en stappen nodig. Maar hiermee kan worden voorkomen dat onvrede uitgroeit tot een klacht en een tijdrovende, soms pittige procedure die de onderlinge verhoudingen voorgoed kunnen bederven. Of je nu gelijk hebt of niet.

Je kunt de vertrouwenspersoon het best zo snel mogelijk inschakelen als je er in een eerste gesprek met de ander niet uit komt. En je kunt natuurlijk ook in de aanloop naar dat eerste gesprek voor advies een beroep doen op de vertrouwenspersoon. Dat kan telefonisch, per mail en, natuurlijk, ook via een persoonlijk gesprek van mens tot mens. Die mogelijkheid is er voor ouders/verzorgers en het personeel, want iedereen heeft wel eens even behoefte om te kunnen sparren met een onafhankelijke gesprekspartner, alvorens tot het zetten van stappen over te gaan. Goede raad is dan duur, zegt men wel eens, maar in dit geval kost het niets.

Bij een formele klacht

Voor het geval dat er toch sprake is van onoverbrugbare inzichten en er een formele klacht aan de orde is, zijn de vertrouwenspersonen ook beschikbaar om je daarbij te ondersteunen. Dat geldt zowel voor de klager als degene op wie de klacht betrekking heeft. De vertrouwenspersonen zijn er dan niet alleen voor de ouders of verzorgers, maar ook voor het personeel. Want als je een klacht aan je broek krijgt, of die nu gegrond is of niet, kun je dat als een grote belasting naast je dagelijkse werkzaamheden ervaren. Dan kun je er baat bij hebben om je ervaringen even te delen met iemand die kijkt op de zaak heeft, maar die geen enkel belang binnen de school vertegenwoordigt. Klagers en diegene die met een klacht geconfronteerd worden, hebben beide recht op een veilige en zorgvuldige omgang daarmee. Vanzelfsprekend zijn er dan verschillende vertrouwenspersonen betrokken: een voor de klager en een ander voor degene die met de klacht geconfronteerd wordt.

De klachtenprocedure kent verschillende stappen, als een goed gesprek geen uitkomst heeft geboden. Gaat het om onvrede over een leerkracht of een ander personeelslid actief binnen de school, wend je dan tot de direct

leidinggevende binnen de school. Kom je er met diegene niet goed uit, dan is de volgende stap naar de eindverantwoordelijke directeur. Leidt dat alles niet tot het gewenste resultaat, dan kun je een formele klacht indienen bij de directeur-bestuurder primair onderwijs. Doe dat schriftelijk en vind je dat lastig, dan kan de vertrouwenspersoon je daarbij helpen.

De directeur-bestuurder kan dan op basis van de klacht zelf nader onderzoek doen om tot een uitspraak te komen. Die wordt de betrokken schriftelijk medegedeeld, waarbij er natuurlijk ruimte is voor nadere mondelinge toelichting, al dan niet in de vorm van een gesprek. Maar hij kan ook om een onafhankelijk advies vragen van een externe deskundige om de klacht nader te onderzoeken, via het netjes toepassen van hoor en wederhoor en het eventueel raadplegen van stukken. Deze externe deskundige geeft dan advies voor de oplossing van het gerezen conflict. Het advies is gericht aan de directeur-bestuurder, maar is ook voor alle betrokken partijen in het conflict beschikbaar. Op basis hiervan doet de directeur-bestuurder een uitspraak. Dat gebeurt schriftelijk en is eveneens door alle direct betrokken te raadplegen. Zo nodig en gewenst kan deze uitspraak met de directeur-bestuurder worden besproken, in bijzijn van de vertrouwenspersoon die voor het advies verantwoordelijk is.

Ben je niet tevreden over de behandeling van je klacht binnen de scholenorganisatie, dan kun je een beroep doen op de Landelijke Geschillencommissie, waar Schoolbestuur L&E bij is aangesloten. Het Reglement Landelijke Klachtencommissie Onderwijs is te vinden op de site www.onderwijsgeschillen.nl

Bijlage 3: Incidentenregistratie

Aard van het incident:

☐ Pesten	☐ Bedreigen
☐ Vernieling	☐ Agressie
☐ Vechtpartij	☐ Spijbelen
☐ Weglopen	☐ Brand
☐ Diefstal	☐ Discriminatie
☐ Seksuele intimidatie	☐ Seksueel misbruik

Omschrijving incident:

Aanpak n.a.v. het incident:

Ingevuld door:

Handtekening:

Handtekening ouder(s):

Evaluatie aanpak:

Ingevuld door:

Handtekening:

Handtekening ouder(s):

Bijlage 4: Domeinen democratie, participatie en identiteit

Domein: democratie

Groep	Leerinhouden			Ervaringen	
	Kennis en inzicht	Vaardigheden	Houdingen	Binnenschools	Buitenschools
1/3	-Regels en afspraken	-meedoen aan gesprekken in de groep -afspraken nakomen die in de groep gemaakt zijn	-luisteren; afspraken nakomen	-afspraken en regels maken -deelname in klassenkring -spelen en werken in gemengde groepen	-mate waarin democratische besluitvorming thuis plaatsvindt
4/6	-monarchie, dictatuur, democratie -gemeentebestuur en landschapsbestuur	-afspraken nakomen en in groep oplossingen vinden bij conflicten; problemen -eigen standpunt bepalen en bijstellen -omgaan met kritiek	-gelijke behandeling jongens en meisjes -vreedzaamheid -anderen de gelegenheid geven zich te uiten -neerleggen bij meerderheidsbesluit in groep	- in groepjes samenwerken -klassenvertegenwoordiger - kinderraad -in kring besluiten nemen over klassenaangelegenheden -meisjes en jongens krijgen dezelfde kansen en taken -anti-pestaanpak	-rolverdeling in teamsport -hiërarchie in vriendenclub -inspraak in gezinszaken thuis -Jeugd-journaal -Kinderkrant
7/8	-democratie, -republiek, ontstaansgeschiedenis Ned. als republiek -Europese gemeenschap, Verenigde Naties -wetten -politieke partijen -machtsmisbruik, onderdrukking, recht en onrecht -rechtspraak -kinderrechten	-kritische vragen kunnen stellen bij maatschappelijke ontwikkelingen -informatie beoordelen -eigen standpunt toelichten en verdedigen in discussie -voor- en nadelen democratie, republiek en monarchie beargumenteren	-gelijke behandeling etnische groepen - solidariteit -vertrouwen in instituties en instellingen -kritische houding ten aanzien van maatschappelijke kwesties	-klassenvertegenwoordiger - kinderraad -vier vrijheid (4/5 mei)	-lezen (jeugd) krant -bespreken van maatschappelijke kwesties thuis

Domein: participatie

Groep	Leerinhouden			Ervaringen	
	Kennis en inzicht	Vaardigheden	Houdingen	Binnenschools	Buitenschools
1/3	-samenleving: dorp land	-spreken en luisteren	-betrokkenheid (bij groep)	-helpen opruimen /	
4/6	-rechten van het kind -samenleving: provincie, wijk Europa	-invloed uitoefenen op besluitvorming in eigen groep -inzicht in eigen capaciteiten -aandragen oplossingen -meedoen aan georganiseerde actie voor klas / school	-verantwoordelijkheid voor groep / school -creativiteit -assertiviteit -bereidheid bijdrage te leveren aan kwaliteit omgeving (sociaal en fysiek)	-besluitvorming over klassenaangelegenheden -meedoen geldinzamel-actie voor een goed doel -wisselende taken / verantwoordelijkheden in klas / school -actie om de buurt netjes te houden -kaart sturen naar / bezoek brengen aan zieke leerling	-verenigingsleven -structureel uitvoeren van kleine taken thuis -incidenteel helpen van familielid / burens -zakgeld
7/8	-rollen in vergaderingen: voorzitter, secretaris, penningmeester -samenleving: regio, werelddelen -ongelijkheid en discriminatie	-initiëren /organiseren van school/klassen activiteit -invloed uitoefenen op besluitvorming met leerlingen uit meerdere groepen -eigen opvatting omzetten in activiteit	-verantwoordelijkheid buitenschools -betrokkenheid bij school	-klassenvertegenwoordiger -Kinderraad -initiatief nemen tot of organiseren van actie voor een goed doel -aspect van leefbaarheid van de school -acties ter verbetering buurt / school -tutor voor lln uit een lagere groep	-verenigingsleven -lidmaatschap -ideële organisatie

Domein: identiteit

		Leerinhouden			Ervaringen	
Groep	Kennis en inzicht	Vaardigheden	Houdingen	Binnenschools	Buitenschools	
1/3	-mensen hebben overéénkomsten en verschillen -mensen hebben elkaar nodig -wel of niet geloven, God, kerk, moskee	-onderscheiden van ik en de ander (uniciteit) -uiten van gevoelens, wensen en opvattingen	-respectvol omgaan met anderen -empathie -anderen willen helpen	-samen spelen en samen werken met verschillende kinderen -bezoeken buitenschoolse instantie	-eerste contacten in de buurt -geloofsovertuiging thuis	
4/6	-christendom, islam, reïncarnatie -nationaliteit -verschillende gezinssituaties en leefvormen -persoonlijke held, idool	-inzicht in eigen mogelijkheden, beperkingen en opvattingen -inzicht in verschillen tussen mensen -verplaatsen in de ander / perspectiefwisseling -rekening houden met opvattingen van anderen -herkennen uitingen cultuur en religie in straatbeeld -herkennen van discriminatie -zelf onderscheid maken tussen goed en slecht	-gelijkwaardigheid -zelfkennis -zelfwaardering -anderen willen betrekken	-gestructureerde groepsopdrachten met verschillende kinderen -feesten met religieuze achtergrond vieren -bezoeken van bijzondere plekken in de regio -vieren koningsdag -leren over eigen woonomgeving: bijv. straatnamen herleiden -saamhorigheid in de klas ervaren	-vrienden in de buurt bewust kiezen -deelname aan identiteitsgebonden sociale structuren -kennis maken met geloofsovertuiging bij vriendjes thuis -identificeren met voorbeeld-figuur	
7/8	-godsdienstvrijheid -Vrede van munster -hindoeïsme, humanisme -multiculturele samenleving -symboliek en rituelen -etnische groepen in de samenleving -vooroordeel -jongerencultuur	-herkennen symboliek in kunstuitingen -stereotypen herkennen -omgaan met vrijheden en beperkingen -zelf onderscheid maken tussen goed en slecht en dit vergelijken met wat gangbaar is in de samenleving -herkennen van discriminatie -omgaan met uitsluiting	-waarderen van verschillen	-geestelijke stromingen -bijwonen religieus ritueel -viering 4/5 mei -volgen troonrede	-zelf deelnemen aan religieuze of identiteitsgebonden groep -met begeleider bezoeken cultureel / sportevenement -verbinden met een groep in de omgeving	

Bijlage 5: Voorbeelden van gedrag passend bij onze kapstokregels

De basis van onze schoolregels zijn de volgende:

- Voor groot en klein zullen we aardig zijn
- De school is een wandelgebied dat rennen we niet
- We zullen goed voor onze spullen zorgen, dan zijn ze weer te gebruiken...morgen.

De wijze waarop leerkrachten met leerlingen omgaan, hoe leerlingen onderling met elkaar omgaan, de omgang tussen leerkrachten onderling, het omgaan van leerkrachten met ouders en de omgang tussen ouders onderling bepaalt mede de cultuur en de sfeer op school.

Wij zorgen voor elkaar; hoe doen we dat bijvoorbeeld?

Leerlingen:

- Ik help andere kinderen wanneer ze om hulp vragen.
- Ik help andere kinderen wanneer ik zie dat ze hulp nodig hebben.
- Ik geef het goede voorbeeld aan andere kinderen.
- Ik geef het meteen door aan de leerkracht wanneer ik merk dat een klasgenootje gepest wordt. Dit is geen klikken, dit is een klasgenootje in bescherming nemen.

Leerkrachten:

- Ik zorg voor een veilige, prettige sfeer in de groep.
- Ik zorg voor een stimulerende leeromgeving.
- Ik ga op een consequente manier om met mijn leerlingen.
- Ik stel ouders op de hoogte wanneer een kind moet nablijven.
- Ik bespreek problemen, misverstanden en moeilijkheden met diegenen die erbij betrokken zijn.
- Ik zorg voor een duidelijke rapportage naar ouders.
- Ik sta open voor vragen van ouders.
- Ik neem contact op met de ouders van een leerling, indien deze zich regelmatig niet heeft gehouden aan afspraken.
- Ik neem het serieus wanneer een kind mij iets vertelt.

Ouders:

- Ik besteed aandacht aan het werk en aan de spullen die mijn kind meebrengt.
- Ik neem contact op met de leerkracht wanneer mijn kind thuis komt met een verhaal waar ik me zorgen om maak.
- Ik zorg ervoor dat mijn kind op tijd op school is en dat ik zelf voor 8.30 uur de school verlaat.
- Ik let erop dat mijn kind de spullen die hij/zij nodig heeft in een tas mee naar school neemt.
- Ik zorg ervoor dat de school beschikt over de juiste adresgegevens en over de juiste telefoonnummers.
- Ik geef een extra telefoonnummer door zodat de school in noodgevallen altijd iemand kan bereiken.
- Ik lees de informatie die ik via de nieuwsbrief of via andere brieven. Wanneer ik iets niet goed begrijp, vraag ik de leerkracht om uitleg. Indien nodig reageer ik op tijd.
- Ik geef persoonlijk of telefonisch tussen 8.00 uur en 8.20 uur door wanneer mijn kind ziek is.
- Ik houd me aan de regels voor het aanvragen van verlof. Informatie hierover kan ik vinden in de schoolgids of op de site.

Wij gaan respectvol met elkaar om; hoe doen we dat bijvoorbeeld?

Leerlingen:

- Ik accepteer en respecteer iedereen zoals hij/zij is.
- Ik begroet en neem afscheid van leerkrachten.
- Ik los mijn problemen op met behulp van praten.
- Ik spreek de leerkracht en andere volwassenen op een beleefde manier aan.
- Ik houd rekening met anderen als ik door het gebouw loop.

Leerkrachten:

- Ik leer de kinderen om te gaan met onze regels en geef hierbij zelf steeds het goede voorbeeld.
- Ik geef de leerlingen complimenten en toon waardering voor gemaakt werk.
- Ik begroet en neem afscheid van leerlingen. Ten teken 'ik heb je gezien'.
- Ik benoem het gedrag van een kind (het is niet aardig een gum van iemand af te pakken) en zeg niets negatiefs/ongunstigs over de persoonlijkheid van een kind.
- Ik spreek de leerlingen op een positieve manier aan.
- Ik toon interesse en belangstelling in de leefwereld van leerlingen.
- Ik sluit een vervelende situatie altijd positief af.
- Ik zeg niets negatiefs/ongunstigs over een ouder in aanwezigheid een kind of een ouder.

Ouders:

- Ik spreek de leerkrachten, andere ouders en kinderen respectvol aan.
- Ik zeg niets negatiefs/ongunstigs over de persoonlijkheid van een kind in aanwezigheid van mijn kind, andere kinderen en/of ouders.
- Ik zeg niets negatiefs/ongunstigs over een leerkracht in aanwezigheid van mijn kind of andere kinderen.
- Ik informeer de leerkracht wanneer er dingen voorgevallen zijn die van invloed zijn op het welbevinden/gedrag van mijn kind.
- Ik bespreek voorvallen waarbij mijn kind betrokken is, met de leerkracht. Het doel daarbij is steeds om een probleem op een correcte manier op te lossen.

We gaan respectvol om spullen en de omgeving; hoe doen we dat bijvoorbeeld?

Leerlingen:

- Ik help mee de klas, de school en de omgeving opgeruimd en schoon te houden.
- Ik ruim mijn jas en tas zelf netjes op.
- Ik gebruik spullen waarvoor ze bedoeld zijn en ga er zuinig mee om.
- Ik ruim materialen op en zet ze, nadat ik ze gebruikt heb, terug waar ze horen.
- Ik ben op de hoogte van het internetprotocol en houd me aan de regels hiervan.

Leerkrachten:

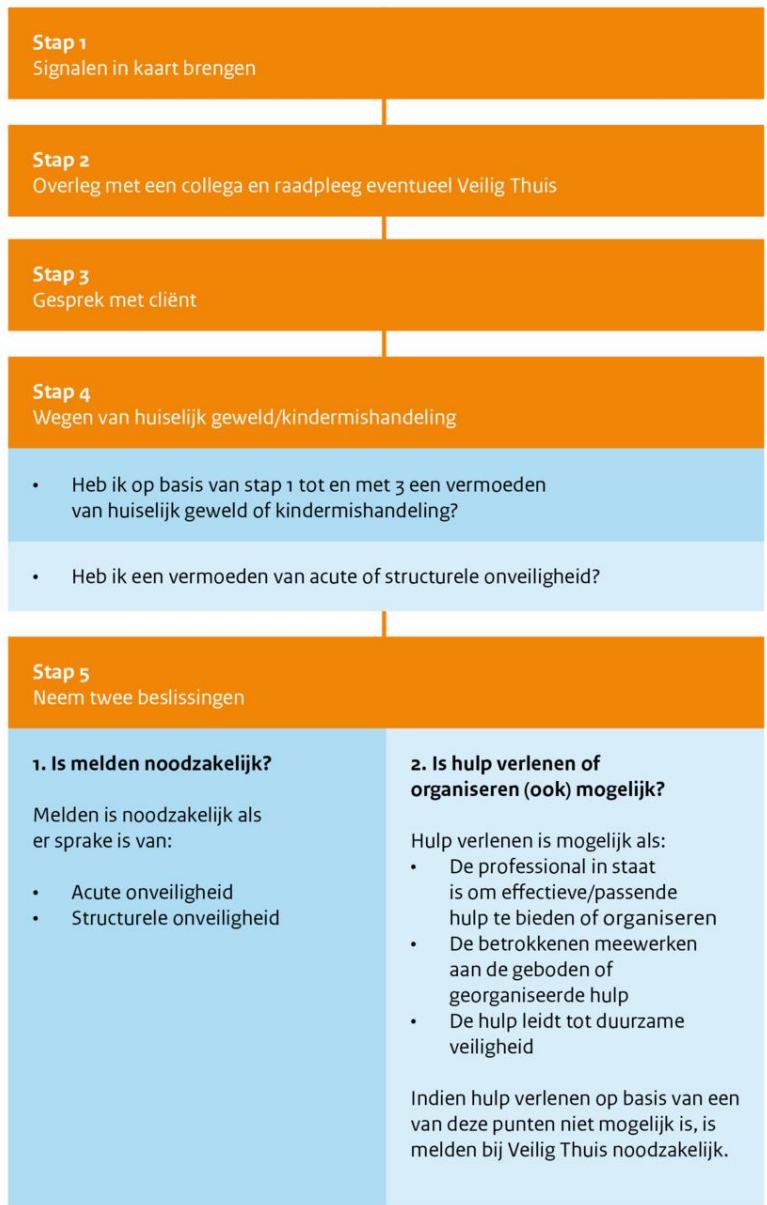
- Ik zorg voor een opgeruimde en gestructureerde werkomgeving voor de leerlingen.
- Ik ruim materialen op en zet ze, nadat ik ze gebruikt heb, terug waar ze horen.
- Ik ga op een verantwoorde en zuinige manier om met materialen en energie.

Ouders:

- Ik zorg ervoor dat kosten worden vergoed van door mijn kind stuk gemaakte materialen.

Bijlage 6: Meldcode

Figuur 1: Stappenplan verbeterde meldcode

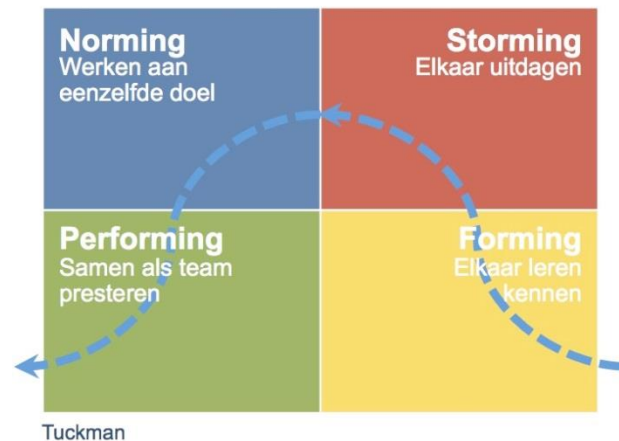

Bijlage 7: Gouden weken

De eerste weken na de zomervakantie worden 'de gouden weken' genoemd. In deze weken wordt de groep gevormd en worden de normen bepaald. Na de zomervakantie heeft de groep de eerste weken de tijd nodig zich te vormen. De hiërarchische structuur verschuift wat. Bepaalde kinderen blijken iets dominanter, een enkel kind heeft de groep verlaten of is er aan toegevoegd. Juist deze gevoelige periode is bij uitstek geschikt om in te zetten op een juiste groepsvorming. Daarnaast is er nog een reden om aan het begin van het schooljaar in te zetten op de groepsvorming. Je kunt de volgorde van de fases van groepsvorming beïnvloeden, zodat de normen niet door de groepsleiders worden bepaald maar door de klas en leerkracht samen.

Een groep, zoals een klas, vormt zich volgens een bepaald aantal fasen. Uit onderzoek is gebleken dat gedurende ongeveer 6 weken een klas de 4 fasen in de groepsvorming doorloopt:

- Forming (oriënteren): 'De kat uit de boom kijk fase'. Groepsleden onderzoeken, maken een inschatting van anderen en van zichzelf.
- Storming (presenteren): Beweging in de rangorde. Wie is een leider, wie hoort bij welke groep, etc?
- Norming (normeren): Groepsnormen worden duidelijker.
- Performing (presteren): Er is voor bepaalde omgangsvormen gekozen. Er is een gezamenlijk doel geformuleerd. Leaders zijn duidelijk.

In het begin van het groepsproces kun je zorgen dat de groep tot **positieve normen** komt. Dit doe je onder andere door te praten over wat 'goed' is in de klas en door dat goede voor te doen. Trek voor deze beginfase de eerste twee weken van het schooljaar uit. Het werk komt in deze periode op de tweede plaats. Eerst het groepsproces de goede kant op sturen. Dat betaalt zich in de rest van het jaar terug. Negeer problemen niet, maar maak ze bespreekbaar. Daarmee zet je de toon over omgaan met elkaar. Bespreek expliciet met je groep wat een 'goede leider' is. Wat een goede leider doet en tot welke grens je de leider volgt. Je hebt een goede kans dat de leiders in je klas zich hiernaar gaan gedragen.

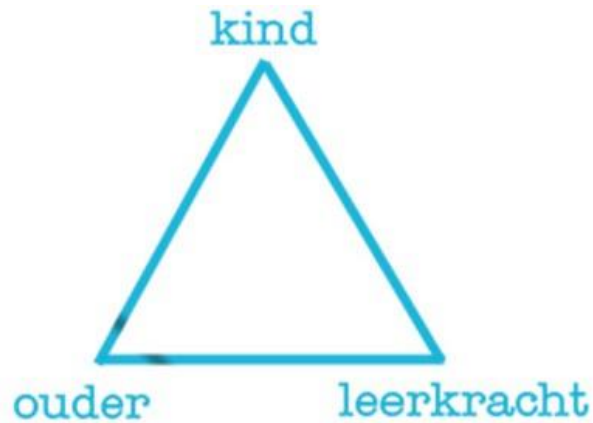
In de gouden weken werken we veel aan **groepsopdrachten**. Doe dit in wisselende groepjes en stel steeds zelf die groepjes samen. Zo voorkom je groepjes binnen de groep. De groepsopdrachten worden altijd gezamenlijk afgesloten. Zorg de eerste twee weken voor een scala aan **groepsvormende spelletjes**. Doe er een aantal per dag. Ook hier kies jij als leerkracht de groepjes. De spelletjes zorgen voor veel plezier en een positieve groepssfeer.

Maak samen met je klas de **groepsregels**. Je hoeft niet bang te zijn dat 'jouw' regels daar niet tussen zullen staan. De meeste kinderen houden verbazend veel van dezelfde dingen als de leerkracht. Hang de regels zichtbaar op en laat iedereen, dus ook de leerkracht, de groepsregels ondertekenen. Oefen en bespreek de afgesproken regels, verwijst er expliciet naar en houd alle ondertekenaars er aan. Evalueer de regels na een week. Stel ze zo nodig bij. Doe dit na een aantal weken nog eens. Bijstellen blijkt overigens zelden nodig.

Bespreek elke dag even de dag. Trek tien minuutjes uit om de positieve dingen van die dag te noemen. Laat de negatieve bewust achterwege. Zo gaan de kinderen met een goed gevoel naar huis. Wat niet zo goed ging, bespreek je kort van tevoren wanneer die situatie zich weer aandient. Zorg ervoor dat niet alleen jij, maar ook de kinderen aan het woord komen. Probeer kinderen te kiezen die waarschijnlijk iets positiefs gaan zeggen. Evalueer de regels na een week. Stel ze zo nodig bij. Doe dit na een aantal weken nog eens. Bijstellen blijkt overigens zelden nodig.

De ouders kunnen niet los gezien worden van de groepsvorming op scholen. Kinderen en ouders zijn onlosmakelijk verbonden met elkaar. Ongeacht de aard van de relatie tussen de ouders en het kind is er sprake van bestaansloyaliteit. Elk kind dankt zijn bestaan aan de ouders en is daardoor per definitie loyaal aan hen. Uit deze bestaansloyaliteit volgt dat, als leraren willen investeren in de ontwikkeling van het kind, ze ook zullen moeten investeren in de contacten met ouders. Echter, het kind heeft ook loyaliteit naar de leraar toe. Deze wordt sterker gedurende het schooljaar en naarmate het kind vaker dezelfde leraar voor de groep heeft gehad.

Uit de vergelijking is af te leiden leerkracht op een lijn zitten wat richting het kind, het effect

dat als ouders en betreft de aanpak 'verdubbeld'.

Bijlage 8: Protocol verbaal en/of fysiek geweld

Verbaal en/ of fysiek geweld en in hoge mate respectloos gedrag³ en daarbij het niet opvolgen van de aanwijzingen van de leerkracht.

Indien een leerling verbaal en/ of fysiek geweld gebruikt:

- Gaat de leerling die dag in een andere klas werken.
- Na schooltijd volgt een herstelgesprek met de leraar en de leerling dient zijn excuses aan te bieden. De leerkracht neemt een passende⁴ sanctie.
- De directeur en IBer worden geïnformeerd.
- De ouders worden direct na het incident geïnformeerd over het incident en de maatregelen. Hiervan wordt een verslag gemaakt en in ParnasSys gezet.
- De leerkrachten stellen in samenwerking met de interne begeleider een hulpplan voor de leerling op ter voorkoming van dergelijke incidenten, bespreken dit met de ouders en het plan wordt uitgevoerd.

Indien binnen een termijn van een jaar drie keer een dergelijk voorval is gebeurd of indien een incident binnen twee weken volgt op het voorgaande incident, worden de ouders uitgenodigd voor een gesprek. Hierin wordt de ouders medegedeeld dat bij een volgend incident:

- De ouders onmiddellijk worden gebeld met het verzoek het kind op te halen. De leerling krijgt werk mee naar huis.
- De directeur en IBer worden geïnformeerd en nemen contact op met de directeur bestuurder.
- De leerling krijgt een time-out van een dag van de directeur. De leerplichtambtenaar en de inspectie worden hierover geïnformeerd. De ouders ontvangen een brief, waarin de time-out wordt vermeld.
- Na afloop van de time-out biedt de leerling in het bijzijn van de ouders excuses aan en verzoekt om toelating in de klas.
- De voorzitter van de medezeggenschapsraad wordt op basis van vertrouwelijkheid geïnformeerd.
- Het hulpplan voor de leerling ter voorkomen van dergelijke incidenten wordt aangepast en besproken met de ouders. Ouders en school overleggen over externe hulp voor de leerling. Het plan wordt uitgevoerd.

Indien binnen een termijn van een jaar een leerling drie keer een time-out heeft gehad, volgt een gesprek met de ouders, de directeur en IBer over te nemen stappen.

Van alle gesprekken en incidenten wordt een verslag gemaakt dat door ouders en de directeur wordt ondertekend. De leerkracht noteert alle incidenten en gesprekken in Parnassys, het digitale leerlingvolgsysteem.

---

³ Dit ter beoordeling van de leerkracht

⁴ Passend bij het kind, de leeftijd en het incident.